

30124

30124

Pres. 18/31

Jan. 910

Pentru școala de lectură

Plan de învățământ

Nr. 20/910

30124

pentru

școalele populare.

5295

V 1974

Sibiu

Tiparul tipografiei arhidiecezane.

1909.

Scopul școalelor populare.

Scopul școalelor populare greco-orientale române este, să introducă tinera generațiune în cultura religioasă morală și intelectuală spre folosul său, al bisericii și patriei sale.

Mijloacele școalei populare.

Mijloacele școalei populare sunt învățământul și disciplina.

Învățământul.

Scopul învățământului în școala poporală nu e numai a înzestră tinera generațiune cu cunoștințele și dexteritățile indispensabile la priceperea culturai actuale, ci a influența prin ele în deosebi inima tinerimei, dezvoltându-i o voință tare spre idealele religioase-morale și culturale.

Având deci învățământul în mod armonic a dezvoltă inima și mintea elevilor spre formarea caracterului religios-moral, limba de propunere în toate școalele populare greco-orientale române, este limba maternă.

Obiectele de învățământ.

Învățământul, amăsurat experienței și necezițiilor practice culturale, se compune din mai multe grupe de cunoștințe și dexterități, cunoscute sub numirea de obiecte de învățământ. Aceste sunt:

1. Religiunea.
2. Limba maternă.
3. Limba maghiară.
4. Matematica, care se compune din :

- a) Aritmetică și
- b) Geometrie.
- 5. Științele istorice cari se compun din:
 - a) Geografie,
 - b) Istorie,
 - c) Constituția patriei.
- 6. Științele naturale, cari se compun din:
 - a) Istoria naturală,
 - b) Fizica și Chemia,
 - c) Economia.
- 7. Obiectele tehnice la cari aparțin:
 - a) Cântul,
 - b) Desemnul,
 - c) Lucrul de mână,
 - d) Gimnastica.

Scopul, extensiunea și gruparea materialului de învățământ cuprins în singuraticile obiecte de învățământ.

A. Școala de toate zilele.

I. Religionea în școală.

Dupăce învățământul în școală peste tot are de scop principal, educațiunea copilului și în linia a doua pregătirea pentru scopurile vieții, urmează de sine, că cele mai prețioase obiecte de învățământ, sunt, cari servesc scopului principal; între cari locul întâi îl ocupă studiul religiunei sau catehizarea. Prin catehizare nu se tractează numai de câștigarea unor cunoștințe, dar mai ales, ca aceste să lase urme adânci în sufletul școlarului, desvoltând în el simțul religios, care să predomineze în formarea caracterului, țința învățământului bine organizat.

La formarea caracterului religios-moral, pe care se bazează întreaga buna educațiune, contribue în

mod însemnat un metod bun la predarea învățământului religios și mai pe sus de toate însușirile religioase ale catehetului, — fiind și pe terenul pedagogic adevărat aceea, că nimenea nu poate da altuia ce el însuș nu are. De metodul bun se ține și un plan bun de catehizare, adică ordinarea materialului cum are să-l predea în școală. Este neapărat de lipsă, ca să existe și pentru studiul religiunii un plan general pentru toate categoriile de școală și pentru toate clasele sau despărțămintele, ca să se poată în mod metodic desvoltă și completă învățământul religiunii. Specializarea materiei după planul general se lasă în datorița catehetului, care între marginile date, dnpă a sa pricepere și destoinicie îl desvoaltă sau eventual se conformează manualelor bune. Prin aceea, că se lasă catehetului un grad de libertate la detailarea materiei, i se dă ocaziune a fi în continu activ și a nu cădea în mecanism.

În ce privește materia, mulți pedagogi se feresc de catehism, care cuprinde simburele învățământului religios, și se mărginesc în școalele poporale mai mult pe lângă Istoria biblică, deducând de aici anumite învățături de credință și morală, și aceasta ocolire, ca să o numim așa o fac pe motivul, că materialul din catehism este prea greu de înțeles pentru copii; dacă luăm lucrul așa, atunci multe din învățăturile credinței rămân neînțelese și pentru omul mare; de aceea să nu pretindem dela catehizare mai mult decât este posibil. Afară de aceea nu este consult, ca numai din considerațiuni metodice să se țină ascunse învățăturile religiunii creștine, pentru că copilul de mic este introdus în viața de creștin prin anumite practice creștine precum prin facerea

crucii, prin închinare și rugăciuni, prin mergerea la biserică ș. a. Un catehet bun chiar aceste momente le folosește a vorbi școlarilor despre Dumnezeu legând unul cu altul firile învățăturilor creștinești și întrunindu-le mai în urmă la un întreg complet, precum se găsesc într'un catehism bine întocmit.

Materialul din religiune pentru anii de școală I—VI ai școlii populare.

ANUL I.

- a) Istorioare morale: Mama și fetița; Capra cu trei iezi; Cei trei fluturași; Fata harnică și fata le-neșe; Fata săracului cea isteasă; Nașterea lui Isus;
- b) Rugăciuni: Îngerul; Doamne noaptea a trecut; Ziua Doamne s'a sfârșit; Tatăl nostru.

ANUL II.

- a) Istoria biblică a testamentului vechiu: Facerea lumii; Adam și Eva; Păcatul strămoșesc; Cain și Avel; Noe și potopul; Fii lui Noe; Turnul babilonului; Avram și Lot; Avram și cei trei călători; Sodoma și Gomora; Jertfa lui Avram; Isav și Iacob; Fuga lui Iacob; Iosif și frații săi; Așezarea lui Iacob în Egipt; Moartea lui Iacob și a lui Iosif; Sclăvia Israiltenilor; Moisi; Pedepsele asupra Egiptului; Eliberarea Israiltenilor; Trecerea Israiltenilor prin marea roșie; Minunile lui Moisi în pustie; Cele 10 porunci; Moartea lui Moisi și cuprinderea Canaanului; Isus Navi; Gedeon; Fiii lui Eli Samuil; Saul; David; David; David și Avesalon; Solomon; Ilie; Iona; Tovie; Daniil și soții; Iov.
- b) Rugăciuni: Rugăciunile de masă, înainte și după școală.

ANUL III.

- a) Istoria biblică a testamentului nou: Lui Zaharie se arată îngerul; Bunavestire; Nașterea lui Isus Christos; Ducerea lui Isus în biserică; Magii dela răsărit; Fuga la Egipt și reîntoarcerea; Isus ca prunc de 12 ani; Ioan în pustie; Botezul lui Isus; Isus începe a învăța; Minunea din Cana; Slăbănogul din Capernaum; Pescuitul cel bogat; Bolnavul dela lacul Viftezda; Tinărul din cetatea Nain; Isus și cei zece leproși; Orbul din naștere; Fata lui Iair: Isus și pruncii; Schimbarea lui Isus la față; Banul de dare; Tăerea capului sfântului Ioan; Samarineanul; Fiul pierdut; Bogatul și săracul; Parabola sămănătorului; Parabola neghinei; Bogatul lacom; Fariseul și vameșul; Învierea lui Lazar; Întrarea lui Isus în Ierusalim; Banul văduvei; Cina cea de taină; Isus în grădina Getsimani; Isus înaintea arhierilor; Isus înaintea lui Pilat și a lui Irod; Isus pe cruce; Moartea și îngroparea lui Isus; Învierea lui Isus și înălțarea lui la ceriu; Pogorîrea Duhului Sfânt; Minunile lui Petru; Arhidiaconul Stefan; Apostolul Pavel.
- b) Rugăciuni: Toate rugăciunile din anii premergători; Împărate ceresc; Prea sfântă Treime; Cătră Născătoarea de Dumnezeu.

ANUL IV.

- a) Catehismul: Despre revelațiunea Dumnezeiască; Ființa și însușirile lui Dumnezeu; Despre om și raportul lui cu Dumnezeu; Căderea lui prin neascultare; Răscumpărarea neamului omenesc; Simbolul credinței; Unul Dumnezeu în trei fețe;

Fețele sfintei Treimi; Despre biserică, taine, despre reînvierea morților, judecata și viața de veci.

- b) Rugăciuni: Rugăciunile de dimineața, de seara; Doamne Dumnezeu nostru ș. a.

ANUL V.

- a) Catehismul: Nădejdea în viața și fericirea vecinică; Despre rugăciune; Iubirea către Dumnezeu; Iubirea către noi înșine; Iubirea către aproapele; Datorințele către părinți, preoți și învățători, către bătrâni, biserică și patrie.

- b) Rugăciuni: Din rugăciunile cele trei tropare: «Sculându-mă din somn, din somn și din pat m'ai ridicat Doamne, și fără de veste judecătorul va veni».

Apoi rugăciunile mesei, iar din rugăciunile spre somn, rugăciunea către îngerul păzitor.

ANUL VI.

- a) Istoria bisericească: Începutul bisericii; Apostolii; Creștinii cei dintâi; Persecuțiunile în contra creștinilor; Constantin și Elena; Eresurile; Sinoadele; Sfinții părinți; Luptele pentru icoane; Desbinarea bisericii în răsăriteană și apuseană; Metropolia; Împărțirea istoriei bisericești; Metropolii români; Unirea și urmările ei; Episcopul Vasile Moga; Metropolitul Andreiu; Statutul organic în liniamente generale.

- b) Rugăciuni: Repetiția rugăciunilor învățate mai adaugând și Doamne auzi rugăciunea mea.

NB. Pe lângă materialul de mai sus, se vor învăța în toate clasele: cântările noastre bisericești, liturgice, colinde ș. a.; iar în școala de repetițiune — întru cât permit împrejurările — glasurile, troparele și irmoasele.

2. Limba Română.

Scopul limbei române e să aducă pe elev acolo, ca să cuprindă corect gândirile altora exprimate prin graiu sau în scris și însuș să poată corect exprima în scris și în graiu viu aceea ce a simțit, ce a experiat și a recunoscut în viață; iar prin materia literaturii să cultive și nobilizeze inima elevului spre ce e frumos și nobil.

Învățământul în limba română cuprinde în sine cetitul, inclusive exercițiile în exprimare verbală corectă și fluentă (exercițiile intuitive), scrisul caligrafic și după dictat și gramatica.

ANUL I.

Învățământului propriu limbei române îi premerg exercițiile în vorbire (învățământul intuitiv și deprinderile în desemnul elementar).

Exercițiile de vorbire constau din numirea și conversarea asupra obiectelor din împrejurimea copiilor, precum și a animalelor, plantelor și mineralelor cunoscute elevilor parte din experiența lor de până aci, parte din istorioarele și fabulele, ce se tractează în acest an. Intuarea acestor lucruri și exercițiile de vorbire asupra lor au însă pe lângă cultivarea limbei să lărgescă mai cu samă și cercul de cunoștință al elevilor în toate direcțiunile, înzestrând sufletul elevului cu cunoștințele elementare indispensabile pentru tractarea celorlalte obiecte de învățământ.

Exercițiile intuitive se vor extinde asupra următoarelor cestiuni:

Ordinea în școală: cum să salute, cum să umble pe stradă, cum să întrebe și să răspundă; poziția și locul de ședere. Numele elevului.

Părțile principale ale corpului omenesc, menirea acestora.

Descrierea obiectelor din școală. Asemănarea și deosebirea lor între sine.

Viața familiară. Părinți, frați, surori și neamuri. Ocupațiunea copiilor, îmbrăcămintea, nutrirea, culcarea și rugăciunea.

Zidirea, chilia, culina, pivnița, podul, plafonul și padimentul, menițiunea acestora, casa în general.

Curtea, gardul, poarta, fântâna și edificiile economice.

Galițele, găina, rața, gâsca etc.

Animalele, vaca, boul, calul, porcul, vițalul, mânzul, oaia.

Grădina, pomii, legumele și florile.

Deprinderile în desemnul elementar constau din depingerea pe tăblițe a obiectelor intuate.

Învățământul propriu al limbei începe după metoda scriptologică prin desfacerea cuvintelor normale în elementele lor. Exerciții dese spre a distinge sonorile cuvântului normal unele de altele. După ce copiii disting bine sonorile unui cuvânt normal, se prezintă literile lui scrise și tipărite. Intuate aceste se combină acum literele în cuvânt normal în scris și în cetit pe tablă, apoi pe tăblițe și în carte. Această purcedere se observă la fiecare cuvânt normal, lărgindu-se treptat exercițiile de cetit și scris în raport cu numărul literelor învățate. Numai după ce cunosc elevii bine alfabetul mic se poate trece la alfabetul mare, care se învață pe baza celui mic. La sfârșitul anului copiii trebuie să fie în stare a ceti și scrie ziceri scurte la înțeles și fluent.

ANUL II.

Exercițiile intuitive se extind asupra comunei și împrejurimea ei pentru a lărgi cercul de cunoștințe și a clarifica noțiunile fundamentale geografice.

Exercițiile acestui an se vor extinde asupra următoarelor cestiuni:

Comuna: casele, ulița, locuitorii după ocupațiune, limbă și religione. Biserica și părțile ei. Serviciul divin și oficianții bisericești, comuna bisericască. Satul și hotarul. Orașul.

Orientarea în spațiu și timp: dreapta, stânga, înainte, îndărăpt, sus, jos, înalt, afund. Apă, izvor, pârâu, râu, mare. Folosul apei. Fenomenele din natură. Formele pământului (șes, colină, deal, munte, culme, vale, pas. Pășune, pământ arător, vie, folosul acestora).

Animale, Animale sălbatice în comparare cu cele de casă. Minerale: lutul, huma, peatra, năsipul, sarea, cărbuni de peatră, fer, aramă, argint, aur, banii de metal.

Impărțirea timpului. Ziuă, noapte, cias, minută, secundă, săptămână, lună, an, anotimp, regiunile.

Cetitul se extinde în anul acesta asupra piezelor mai ușoare (fabule, ghâcături, povești) îngrijindu-se pentru o corectă accentuare și pricepere a celor cetite și observându-se interpunțiunea. În scriere se va pune deosebit pond pe scriere după dictat. Se va exercia despărțirea cuvintelor, folosirea punctului și literelor mari. Descrieri în ziceri simple a obiectelor intuate și scrierea acestora. Cetirea și învățarea de poezii scurte și ușoare.

ANUL III.

Exercițiile intuitive din anul premergător se continuă și în acest an, extinzându-se asupra cunoa-

șterii comitatului. Cetirea se extinde asupra pieselor mai lungi și complicate (povești, narațiuni, legende, mituri) cu strictă observare a înțonării corecte și a priceperii (cetirea logică). Reproducerea liberă a celor cetite. Scrierea după dictat. Descrieri libere despre obiecte intuate, după ce s'a făcut dispoziție cu toții. (In scriere se vor introduce elevii în folosirea semnelor (.) (,) (?) (!) (:) (; («—») (—) (')).

Gramatica. Zicerea simplă și părțile ei. Numărul singular și plural aplicat la cuvinte și ziceri la clasa IV. (Zicerea amplificată. Amplificarea subiectului și predicatului (atribut obiect.) Se distinge substantivul. Substantivele ca nume proprii și comune, genul substantivului, adjectivul, articolul, pronumele, numărul și verbul. Verbul în timpurile principale. Preschimbarea substantivelor, verbelor și zicerilor din singular în plural și viceversa a verbelor și zicerilor din prezent în trecut, viitor și viceversa. Toate acestea exerciții se fac totdeauna și în cadrul pieselor cetite.

ANUL IV.

Conversațiunile intuitive din acest an se vor extinde îndeosebi asupra obiectelor din natură, ca introducere în științele naturale.

Cetirea să estinde acum asupra pieselor mai grele (narațiuni, descrieri inclusive cele geografice, balade, basme istorice, rapoarte etc.) inițiându-se și cetirea estetică. Piesele cetite se reproduc după conținut, având a se folosi materialul astfel câștigat în singuraticile obiecte de învățământ, din a căror sferă a fost piesa cetită.

In privința stilistică se vor aprofundă tot mai mult folosirea diferitelor semne învățate în anul pre-

mergător. Se vor face descrieri și comparațiuni verbale despre obiecte intuate. Se vor schimbă dialoguri în narațiuni și viceversa.

Ocupațiunile scripturistice vor constă din descrieri și epistole mai ușoare, mai târziu din descrieri de excursiuni, toate încă după premersă dispozițiune.

Din punct de vedere gramatical se vor aprofundă cunoștințele anilor premergători. Se va trece la declinarea substantivelor, adjectivelor, pronumelui și numeralului și la compararea adjectivelor. Se va învăța adverbul, prepozițiunea, conjuncțiunea și interjecțiunea. Distingerea și formularea zicerilor afirmative, negative, întrebătoare, poftitoare și exclamatoare. Exerciții în amplificarea și simplificarea zecilor. Zicerea compusă.

ANUL V.

Cetirea în anul acesta se pune în serviciul cunoașterii literaturii române, cetindu-se pe baza cărților de cetire din autorii vechi (precum: Pan, Barac, Văcărescu, Cronicari) specimene alese, de cari se vor încopciă cunoștințele necesare despre autorii noștri mai vechi și despre literatura noastră. Pe lângă aceste specimene se vor ceti biografii alese, tipuri istorice, tradițiuni, descrieri de țări și popoară, precum și piese privitoare la afacerile vieții practice.

Ortografia se va luă numai ca repetiție, când obvin erori în lucrările scripturistice.

Exercițiile stilistice se vor extinde asupra transformării poeziilor în proză, verbal și în scris. Elevii se vor cvalifică acum a face descrieri libere fără premersă dispoziție despre obiecte, întâmplări, excursiuni, ținuturi geografice, impresiuni avute în diferite

anotimpuri și la serbători, descrieri după tablouri, adecă ce văd pe un tablou etc. verbal și în scris. Elevii se vor iniția apoi și în corespondență (epistole private și de afaceri).

ANUL VI.

În cetire se va continua pe baza cărții de cetire cu lectura de specimene din autorii mai noi. (Murășan, Bolintineanu, Alexandri, Eminescu și Coșbuc) ca în anul precedent.

Exercițiile stilistice pe lângă descrieri și transformări verbal și în scris, vor cuprinde în acest an în prevalență corespondența socială (epistole de tot soiul, cvitanțe, obligațiuni contracte, anunțuri, telegrame, revers, atestate, plenipotențe, rugări, cambii cu scurte explicări asupra lor).

Deosebită atențiune se va da lecturei private, prin cari, elevii singuri să fie în stare a se folosi cu succes de produsele literare contimporane. Spre acest scop parte li se va da, parte își vor alege ei piese de cetit acasă pe cari le vor reproduce apoi în reasumat în școală; unele le vor primi și ca lucrări scripturistice.

3. Limba maghiară.

Planul limbei maghiare, în școalele cu limbă de propunere nemaghiară.

Scopul. Scopul învățării limbei maghiare, precum o prescrie aceasta §-l 19 al art. de lege XXVII din 1907, în școalele cu limbă de propunere nemaghiară, este, ca copilul, cu limbă maternă nemaghiară, în școala poporală să învețe limba maghiară în așa măsură, ca cu terminarea anului al IV-lea să-și poată exprima gândirile la înțeles în limba maghiară verbal și în scris.

Ajungerea acestui scop trebuie asigurată cu ajutorul metodei de propunere directe. Cu exerciții de vorbire, cetire, lucrări scripturistice, ocupări și jocuri introduse în școală în limba maghiară.

ANUL I.

Exerciții de vorbire maghiară din următoarele grupe de obiecte:

In legătură cu ordinea școlară: întâmpinare, admonițiune, îndrumare, salutările zilnice, întrebări și răspunsuri.

Școala și viața școlară: Învățătorul, elevul. Numele de botez al elevului în limba maghiară. Sala de învățământ, mobilă, revizite, ocupațiuni școlare. Însușirile obiectelor amintite după formă, culoare, dimensiune, loc, materie și măiestrii lor.

Părțile mai principale ale corpului copilului, numărul acestora și acțiunile mai de competență ale diferitelor părți corporale.

Familia și viața familială, părinți, frați, rudele mai de aproape.

Ocupațiunea copilului. Scularea, îmbrăcarea (hainele) nutrirea (mâncare, beutură) lucrările familiare, la cari copilul ia parte, jocul, culcarea, răgăciunea, somnul.

În legătură cu obiectele ce obvin în vorbire numărul numerilor cardinali 1—10.

În legătură cu jocul și exercițiile corporale, cele mai însemnate cuvinte de comandă.

Jocuri de copii cu exprimări, ritme și dicții în limba maghiară, 1—2 cântece de copii și poezioare.

Observare. Învățătorul e dator a prelucra prin acțiuni intuitive cercul de obiecte schițat, în așa măsură și cu astfel de rezultat ca copilul la întrebări

simple să poată da răspunsul și reciproc și el să poată pune astfel de întrebări.

Prin exercițiile în vorbirea maghiară copilul trebuie să ajungă la simțul limbei, ceea ce se asigură prin accentuarea corectă, exprimare curată și maghiară a vocalelor, tactul sunetelor lungi și scurte și accentuarea corectă a consonantelor, cari în limba maternă a copilului nu obvin.

ANUL II.

a) Exerciții de vorbire maghiară din următoarele grupe de obiecte:

Repețirea materialului anului trecut, amplificându-se cunoștințele atât cu privire la obiect, cât și la formă.

Edificiul. Locuința, culina, odaia, pivnița, podul, mobile, unelte de casă. Locul, forma, culoarea, materia, măestrul și folosul acestora.

Curtea. Închisoarea, poarta, edificiile secundare, fântâna. Animalele de casă, însușirile și folosul acestora.

Biserica. Părțile și ajustarea ei internă. Serviciul divin și ținuta în biserică. Preot, cantor, clopotar. Sărbători.

Grădina. Legume, flori, arbori și poame.

În legătură cu materialul de vorbire, numirea și folosirea numerilor cardinali 1—1000. Soiurile de bani, măsurile.

În legătură cu exercițiile gimnastice, jocul, lucrul de mână și ocupațiunile școlare, numirea mișcărilor și comande.

Jocuri comune de copii cu exprimări maghiare, versuri de copii, cântece și zicători.

Observare. Cercul de obiecte schițat, învățătorul după putință, prin acțiuni intuitive e dator să-l

prelucre în așa măsură și cu un astfel de rezultat, ca copilul la întrebări puse din cercul de obiecte designat, să poată da răspunsuri la înțeles și reciproc. să poată pune și el astfel de întrebări.

Copilul în vorbirea limbei maghiare în anul al II-lea să fie atât de destoinic în simțul limbei, care se manifestă cu deosebire la întonarea corectă a consonantelor duble, respective la folosirea zicerilor articulate corect, simple și amplificate.

Invățătorul trebuie să deprindă pe copiii la folosirea corectă a sufixelor de loc, la formele mai simple ale raportului de posesiune precum și a verbului în timpul prezent, trecut și viitor.

b) Cetire și scriere maghiară.

Cetirea și scrierea literelor mici și mari, cu deosebită îngrijire, ca copilul să exprime și să scrie corect literele, cari nu obvin în limba maternă.

Cetiri scurte din cercul celor vorbite. Câteva fabule și povești populare.

Conversație asupra cuprinsului pieselor cetite.

Ocupațiunile scripturistice se restrâng la descrierea numelor, însușirilor și acțiunilor persoanelor, animalelor și obiectelor cunoscute, îngrijind de accentuare, de litera mare inițială și de folosirea punctului.

Observare. Trebuie să se ajungă acea țintă, ca copilul pe lângă scrierea literelor mici și mari să poată scrie corect cuvintele învățate și cari stau în atârnare unele cu altele după înțeles, ținând cont de vocalele lungi și scurte de consonantele compuse de desfacerea corectă a cuvintelor, de intonare și de folosirea punctului.

ANUL III.

a) Exerciții de vorbire maghiară din următoarele grupe de obiecte:

Repetirea materialului anului al II-lea cu amplificări de formă și cuprins.

Comuna. Case, stradă, drum, piață, cimiter.

Locuitorii comunei. Etate, ocupațiune după limbă și religione.

Părțile zilei și săptămâna. Lunile și anotimpurile. Lucrul de grădină și câmp în singuraticile anotimpuri, Împărțirea timpului, cunoașterea orologiului. Mersul timpului.

Primarul comunal, notarul, medicul și tutorul.

Hotarul comunei. Agru, livadă, pășunat, vie, pădure.

Noțiuni fundamentale geografice. Munte, deal, colină, vale, șes, izvor, pârâu, râuleț, râu, lac.

Animale folositoare și stricăcioase de câmp și pădure.

Plantele și mineralele economice din câmp (peatră, lut, năsip, sare, cărbune de peatră, fer, aramă).

Regiunile.

Împrejurimea, cunoașterea cercului și comitatului în trăsături generale.

Una-două zicători sau legende locale.

Istorioare morale, referitoare la exemple de iubirea deaproapelui, credință, adevăr, activitate și simț de împlinirea datorinței.

Povești plăcute privitoare la apărarea plantelor și animalelor.

Numirea și întrebuințarea numerilor fundamentali 1—1000 totdeauna în legătură cu materialul de vorbire. Soiurile de bani și măsurile.

În legătură cu exercițiile gimnastice, lucrul de mână și cu jocul se amplifică versurile copiilor, cântările, zicătorile și comanda.

Observare. Învățătorul trebuie să prelucre după putință prin acțiuni intuitive cercul de obiecte schițat în așa măsură și rezultat, ca copilul să știe vorbi la înțeles despre lucrurile cunoscute în ziceri simple, dezvoltate și contrase.

Aptitudinea copilului în vorbirea maghiară în cl. III, deja trebuie să se extindă într'acolo, ca determinările, atributul, raportul și conjuncțiunile, la întrebările puse să dea răspunsuri corecte și să fie stăpân pe folosirea verbelor în forma hotărîtă și nehotărîtă.

b) *Cetire și scriere maghiară.*

Exercitare în cetire fluentă și pronunțare un-gurească.

Piese de cetire. Piese scurte de cetire luate din cercul exercițiilor de vorbire maghiară, fabule simple, povești mai mici. Zicători și istorisiri morale. Poe-zioare mai ușurele luate din vieța familiară și din cercul religiunii.

Conversație asupra cuprinsului pieselor cetite.

Scriere. Decopiere, scrierea cuvintelor și a zice-rilor mai scurte, parte după dictat, parte după me-morie, îngrijind de scrierea corectă și frumoasă a li-terelor și de interpuncțiune.

Spre a-i introduce în concept scrierea mai multor ziceri scurte coerente despre câte un obiect.

Observare. Trebuie ajunsă aceea țintă, ca copilul să poată întrebuiți după memorie punctul, virgula, semnul întrebării, semnul mirării, în zicerile afirma-tive, negative, întrebătoare, optative și exclamative, în cele simple, amplificate și compuse.

ANUL IV.

a) Convorbiri maghiare din următoarele grupe de obiecte :

Repețirea materialului anului trecut cu amplificări de obiect și formă.

Evenimentele vieții de sat: Procesiune, târg, ospăț, cules, desfăcutul cucuruzului, tăiatul porcilor.

Lucrări economice, aratul, sămănatul, seceratul. Comitatele mărginașe.

Ungaria. Marginile, munții și apele. Mijloacele de comunicațiune mai însemnate. Productele din regnul animalelor, plantelor și mineralelor. Locuitorii după limbă, religie și ocupațiune. Instituțiuni de învățământ și filantropice.

Capitala și sediul țării.

Istorie relative la onestitate, cumpătare, trezvie cruțare, înfrânare, respectarea legilor, curaj, vitejie, alipire de locul nașterii și patriotism.

Fabule și povești populare. Zicăli maghiare și legende. Vieța poporului.

Înțelegerea, învățarea și predarea fluentă a poeziilor religioase și patriotice.

Proverbe maghiare.

Numirea și folosirea numerilor cardinali totdeauna în legătură cu materialul istorisit peste 1000. Soiuri de bani și măsuri.

În legătură cu exercițiile gimnastice cu lucrul de mână și jocuri, cântări mai nouă, poezioare pentru copii și comande.

Observare. Cercul de materii schițat, este de a se prelucra de așa, ca copiii să știe vorbi la înțeles ungurește cu exprimare și cu modulațiune corectă a tonului.

Copilul în vorbirea limbei maghiare trebuie să ajungă acel grad, ca să poată folosi corect topica.

b) *Cetire și scriere maghiară.*

1. *Cetiri din cercul istorioarelor maghiare*, despre locuință și împrejurime, viața sătească, ocupațiile economice, obiceiuri populare și din cercul geografic al Ungariei: Istorisiri referitoare la deșteptarea simțului patriotic și a simțului de concordie.

Aprofundarea și învățarea de poezii religioase și patriotice amăsurat priceperii copilului. Proverbe maghiare.

Conversare asupra materialului tractat în bucățile de cetire.

2. În scopul exercițiilor de ortografie servesc, descrierea cuprinsului bucăților de cetit mai mici, la întrebări date. Descrieri independente mai scurte, construirea istorioarelor despre obiecte designate, apoi despre obiecte după propria alegere a elevului. Compunerea de epistole scurte. Cunoașterea particularităților mai însemnate ale limbii maghiare.

Observare. Trebuie ajunsă aceea țântă ca copilul să poată compune independent, precis și corect ungurește conceptele date.

ANUL V. și VI.

În un an.

a) *Istorisiri maghiare.*

Repețirea materialului anului trecut.

Din cercul istoric. Unele legende referitoare la descălecarea țării și clarificarea faptului, că Maghiarii n'au apăsât popoarele aflate aici ci au tractat cu ele în relațiuni amicabile. Ștefan cel sfânt, Ladislau cel

sfânt, Bela al IV-lea, Ludovic cel mare, Ioan și regele Mateiu Huniade, Perderea dela Mohaci, Stefan Lo-sonczy, George Sondi, Stefan Dobó, Eroul orașului Szigetvár Nicolau Zrinyi, Petru Pázmány, Gavriil Bethlen, Stefan Bocskay, Elena Zriny, Francisc Rakoczy al II-lea, Maria Terezia, Conte Stefan Széchenyi, Ludovic Kossuth, Francisc Deák, Francisc Iosif I., Regina Elisabeta.

Istorisiri despre administrația comunală cercuală și municipală; despre catastru și cartea funduară, despre dare și obligativitatea școlară și militară, despre rege, legislațiune și justiție.

Istorisiri din cercul higienic.

Cunoașterea, învățarea și predarea frumoasă a poeziilor de conținut istoric și a versurilor religioase și patriotice.

Aplicarea numerilor întregi învățați cu exemple luate din viața casnică și economică.

În legătură cu exercițiile gimnastice lucrul de mână și jocurile, cântece și comande.

b) Cetire, scriere și concept maghiar.

Cetire. Materialul bucăților de cetire se prelucără din istorioare descriptive luate din cercul istoriei maghiare. Zicăli populare și istorice. Bucăți de cetire luate din viața naturei, patriei și din cercul higienic. Versuri religioase și patriotice și poezii enarative de cuprins istoric.

Desbaterea cuprinsului materialului tractat în bucățile de cetire.

Scriere și concept. Scriere dictando. Concept luat din materialul istoric, descrieri la început după schiță mai târziu independente. Epistole private. Asemnate de bani. Bilet de transport postal și de tren. Cont.

Exerciții gramaticale. Cunoașterea particularității, acustice și morfologiei limbei maghiare, cu îngrrijire la întrebuițarea conștientă a ortografiei.

ANUL V. și VI.

In anul al II-lea.

a) *Convorbiri maghiare.*

Din cercul istoric. Arpad și poporul său. Primirea creștinismului și formarea regatului ungar. (Sf. Stefan). Extinderea regatului ungar. (Ladislau cel sf. Coloman cărt.) Bula de aur (Andrei al II-lea). Invaziunea tătarilor (Bela IV.) Rolul Maghiarilor la întărirea casei de Habsburg. Nobili și iobagi. (Károly Robert). Trei mări spală hotarele Ungariei. (Ludovic cel mare). Țara noastră și apărarea creștinismului în contra Turcilor (Huniadești). Lupta de Mohaci și împărțirea țării (Vitejii). Prima apărare națională. (Stefan Bocskay). Curuții. (Irimie Tököli, Francisc Rakoczi II.) Sancțiunea pragmatică. «Vieața și sângele». (Maria Teresia). Deșteptarea vieții naționale. (1825-t61). Formarea statului național. (Széchenyi, Kossuth). Legile din 1848 și primul minister ungar responsabil. Încoronarea. (Francisc Deák, contele Iuliu Andrásy. Sărbarea milenară a Ungariei).

Din cercul sanitar: vaccinarea, boale lipicioase, desinfectarea, spitalul, alimentele și falsificarea aceloră.

Despre legea de servitori: Datorința servitorului și a stăpânului. Carte de serviciu și timpul de abzi-cere. Lucrătorul și proprietarul. Casse pentru ajuto-rarea bolnavilor.

Din cercul naturei: animalele, plantele și mine-ralele, cari joacă rol mai însemnat în economie și industrie.

Versuri religioase și patriotice și poezii descriptive din istoria maghiară, aprofundarea, învățarea și predarea frumoasă a acelorora.

Aplicarea numerilor întregi învățați cu exemple luate din viața casnică și economică.

În legătură cu gimnastica, lucru de mână și joc, cântări și comande.

b) Cetire, scriere și concept.

Cetire. Piese de cetire descriptive. Piese de cetire luate din cercul materialului istoric. Viața poporului din țară și legende maghiare istorice. Biografii și tipuri din istoria Ungariei. Mai departe piese de cetire luate din cercul hygienic, al științelor naturale și economiei. Poezii din poezii cei mai distinși.

Conversare asupra materialului tractat în cetire.

Scriere și concept. Concept independent luat din materialul convorbirilor istorisirilor și descrierilor. Epistole comerciale, testimonii, adevăruri, cvitanțe, obligațiuni și petițiuni.

Exerciții gramaticale. Repetirea materialului anului al V-lea și amplificarea lui; construirea de ziceri, cu deosebită îngrijire la topica maghiară și la părțile de căpetenie ale zicerei.

Observare: Materialul anului al V-lea și al VI-lea, învățătorul trebuie să-l folosească astfel, ca destoinicia copilului în vorbirea maghiară să devină fluentă și statornică, iar aptitudinile lui în concept să meargă crescând.

4. Matematica

a) Aritmetica.

Scopul aritmeticii în școala populară e, să introducă pe elev în noțiunea numerilor și a rapor-

turilor lor, întru cât obvin în viața de toate zilele și a i da desteritatea, ca cu ușurință să poată rezolvă verbal și în scris problemele de comput ce obvin în viața practică, și în fine să-i cultive judecata elevului.

Aritmetica va cuprinde cele patru operațiuni cu numeri întregi și decimale între marginile trebuințelor practice. Frațiunile vulgare se vor luă numai întru cât obvin în adevăr în viața practică.

ANUL I.

Cunoașterea numerilor 1—10. Cele patru operațiuni, mental și în scris. Numărarea înainte și îndărăpt; folosirea semnelor (+), (—), (×), (:) și a cifrelor în scris.

ANUL II.

Cunoașterea numerilor până la 100. Cele patru operațiuni, mental și în scris. Pond deosebit e însă în acest an a se pune pe exercițiile mentale. Cifrele romane întru cât recer trebuințele practice (orologiul). Monetele.

ANUL III.

Cunoașterea numerilor până la 1000. Cele patru operațiuni în scris, fără însă a se neglijă computul mental. Cunoașterea monetelor în detail, măsurilor de lungime, de capacitate, de greutate, de timp (secunda, minuta, oara, ziua, săptămâna, luna, anul, anotimpurile), pe baza ocupațiunilor practice. Preschimbarea măsurilor mai mici în mai mari și vice-versa.

ANUL IV.

Cunoașterea numerilor până la 1 milion și aplicarea lor în cadrul celor patru operațiuni. Favoru-

rile prescurtărilor la multiplicare și divizie cu zeci curați.

Cunoașterea fracțiilor în general, însă numai întru cât obvin în viața practică.

Completarea și aprofundarea cunoștințelor despre măsurile uzitate în patrie.

ANUL V.

Continuarea exercițiilor cu numeri întregi. Tractarea frângerilor decimale în special. Exerciții cu aceste în cadrul celor patru operațiuni la clasa a IV-a.

Cunoașterea măsurilor și monetelor streine, cu cari țaranii noștri au de lucru și transformarea lor în măsurile și monetele noastre (franc, marcă, dolar, rublă, oca etc.)

ANUL VI.

Rezolvarea multilaterală de probleme practice din viața poporului.

Calcularea intereselor și procentului.

b) Geometria.

Scopul geometriei în școala poporală e a introduce pe elevi în cunoașterea suprafețelor și corpurilor ce obvin în viața de toate zilele și a-i îndeletnici cu măsurarea lor, întru cât recer necesitățile practice pentru ei.

Drept aceea învățământul în geometrie va cuprinde formele corpurilor mai uzitate în viața de toate zilele cu privire la calcularea suprafeții și conținutului lor.

ANUL V.

Purcezând dela cub se vor învăța părțile corpurilor: față, linie, punct. Felurile liniilor și suprafețelor. Desemnarea liniilor și suprafețelor.

Măsurarea suprafeței, patruunghiurilor, triunghiurilor și suprafețelor neregulate, transformându-se în triunghiuri, purceând totdeauna dela figuri concrete în grădina școlară, în școală și în câmp.

ANUL VI.

Cunoașterea cubului după conținut. Calcularea conținutului prisme.

Aplicarea cunoștințelor geometrice asupra măsurării școalei, curții, grădinii școlare etc.

5. Științele istorice.

a) *Geografia.*

Scopul Geografiei e să orienteze pe elev asupra locului, în care el trăește, asupra teritorului, pe care se desfășură evenimentele istorice și în fine să-l facă să cunoască pământul în raport cu soarele și cunoscând grandiozitatea organismului universal, să se umple de pietate față de Dumnezeu ca creator.

În școala poporală, amăsurat acestui scop învățământul din Geografie va cuprinde cunoașterea ținutului natal și a patriei mai în detail; a țărilor, cari au stat și stau în oareșcare legătură cu patria mai în general. Cunoașterea pământului din punct de vedere fizical (forma și mărimea, însușirile suprafeței, raporturile climatice, distribuirea celor mai însemnate produse necesare pentru viața omului pe pământ); din punct de vedere astronomic în raport cu soarele, ca izvorul de căldură, precum și din punct de vedere politic (distribuirea popoarelor pe pământ).

ANUL I. și II.

Geografia în cei doi ani dintâi de școală nu formează obiect de învățământ sistematic, ci se vor

face numai în cadrul limbei materne exerciții intuitive pentru câștigarea noțiunilor fundamentale geografice. Aceste intuițiuni se vor referă la stabilirea și clarificarea noțiunilor (dreapta, stânga, înainte, îndărăpt; sus, jos, înalt afund; isvor, pârâu, râu, șes, colină, deal, munte, livadă, agru, pădure, loc steril. — Răsărit, apus, — regiunile).

ANUL III.

În anul al III-lea să va tractă acum sistematic despre comună, locuitori după ocupațiune, religie și naționalitate. Case private și publice, strade principale și laterale, piață; mijloacele de comunicațiune. Schița comunei.

Dela comună să trece la cercul pretorial compunându-se schița acestuia. Dela cercul pretorial să extinde intuiția și conversația asupra comitatului, ficsându-se cunoștințele câștigate deasemenea pe o cartă elementară făcută de elevi. Noțiunea patriei.

Baza tuturor exercițiilor și conversațiilor intuitive o formează excursiunile școlare în liber, unde arătându-li-se diferitele lucruri și obiecte geografice să și consolidează în mintea elevilor.

ANUL IV.

Să reasumă la începutul anului cunoștințele geografice câștigate în anii precedenți privitoare la comitat cu ajutorul cartei comitatului, întregindu-se și sistemizându-se cunoștințele, ce trebuie să le aibă copilul despre comitatul, în care locuește. De aci trece elevul la comitatele învecinate luând astfel ca unitate întreg ținutul la care aparține comitatul lui. Dela acest ținut să percurg celelalte ținuturi ale pa-

triei numai în general: configurațiunea ținutului, clima, produsele, locuitorii.

Dupăce să percurg toate ținuturile Ungariei, să ia patria acum în general, stabilindu-se marginile, rîurile, șesurile, munții, clima, gruparea locuitorilor după ocupațiune, naționalitate, confesiune, viața economică și culturală a patriei în raport cu referințele climatice ale Ungariei. Capitala patriei în special.

ANUL V.

Să repetează materialul parcurs în anul al IV-lea amplificându se și exercitându-se elevii a arată pe cartă geografică toate comitatele din patrie cu locurile memorabile. Geografia politică a Ungariei cu privire la împărțirea și guvernarea ei. Extensiunea și numărul locuitorilor. Guvernul țării. Municipiile. Budapesta. Litoralul Ungariei și Fiume. Țările asociate (Croatia și Slavonia). Locuitorii după limbă, confesiune și ocupațiune. Confesiunile din patrie și organizarea lor. Institutele culturale și umanitare.

Se va trece apoi la cunoașterea Austriei mai în detalii și a celorlalte țări din Europa în general, stabilindu-se hotarele lor, configurația, clima, locuitorii, viața și organizația țării, legătura în care au stat eventual în trecut, sau stau încă cu patria noastră.

Percurse țările Europei să va încercă cu elevii compunerea cartei acestui continent.

Dela Europa să va trece la celelalte continente, luându-se fiecare continent în general după hotar, configurațiune, climă și locuitori, accentuându-se numai statele mai însemnate în istorie.

În fine să prezintă globul cu gruparea continentelor și mărilor pe el.

ANUL VI.

Ungaria din punct de vedere economic (agricultura, industria și comerțul). Mijloacele de comunicațiune. Valorarea produselor. Importul și exportul și legăturile ei economice cu alte țări.

Continentele ca părți ale pământului. Globul. Mișcările pământului (ziua, noaptea, anotimpurile). Luna, soarele. Sistemul solar.

b) Istoria.

Scopul istoriei e, ca prin evenimentele istorice și prin viața persoanelor marcante din trecutul omenimei să desvoalte sentimentele simpatice morale și sociale ale elevilor, adică iubirea de patrie, iubirea de dreptate și adevăr, să formeze și întărească caracterul, pe lângă aceasta să introducă tinerimea în cultura actuală a poporului. De aceea în școlile populare istoria va cuprinde evenimentele epocale din istoria patriei, iar evenimentele marcante din istoria universală, să vor cunoaște din lectură în limba română și să vor folosi după trebuință și loc potrivit în istoria patriei.

Istoria să începe în anul al V-lea ca studiu propriu. Și va premerge însă în anul al III-lea și al IV-lea lectura miturilor, legendelor și narațiunilor istorice în limba română, ca exerciții de cetire.

ANUL V.

În anul acesta se va lua istoria poporului dela începutul său aici în patrie până la lupta dela Mohaci. Istoria se va predă în șir cronologic din epocă în epocă, purcezând dela un eveniment epocal și stabilind cauzele (retrospectiv) și cercetând urmările (progresiv) evenimentului epocal. Cunoștințele istorice

se vor aduce în legătură strânsă, cu cunoștințele geografice.

Aceste evenimente ar fi: Traian ocupă Dacia. Migrațiunea popoarelor și starea poporului român în aeește timpuri. Venirea maghiarilor. Ștefan-cel-sfânt. Formarea regatului ungar. Ladislau-cel-sfânt. Tătarii năvălesc în Ungaria. (Bela al IV și Andreiu al III). Ludovic-cel-mare. Ioan și Mateiu Huniade (epoca Corvenienilor, ivirea Turcilor). Ludovic al II-lea. (Lupta dela Mohaci, împărțirea patriei în trei părți). Losouczy Ist. Szondy Gy. Dobó Ist. Zrinyi Miclos.

ANUL VI.

În anul acesta istoria se va ocupă cu evenimentele evului nou din istoria patriei noastre.

Având și istoria bisericească a se ocupă în prevalență cu acest ev, istoria profană se va combină cu istoria bisericească și culturală spre a putea astfel mai profund tractă materia.

Materialul acestui an va fi: Starea patriei după căderea dela Mohaci (Rudolf Pázmány Péter, Bethlen Gábor. Incercările reformatorice (Rakoczy György, Sava Brancovici). Leopold I, (alungarea Turcilor, Unirea).

Sanctiunea pragmatică (Carol al III-lea) Maria Terezia și Iosif al II-lea. Ideile umanitare și sociale, jobăgia, revoluția franceză.

Epoca renașterii: Grof Széchenyi I. Kossuth L. Gheorghe Lazar, Nicoară.

Ferdinand și Francisc Iosif I. Anul 1848. Francisc Deák. Andreiu Șaguna.

c) *Constituția patriei.*

ANUL V.

Administrațiunea comunală și municipală. Legislațiunea (casa de sus și casa de jos). Guvernul țării. Puterea regală.

Afacerile comune ale Austro-Ungariei. Delegațiunile.

ANUL VI.

Justiția (judecătoria cercuală, tribunalul, Tabla reg. Curia).

Dreptul de ereditate și de a testă. Catastrul și cărțile funduare. Dărilor. Deobligământul militar. Învățământul. Legea de câmp și legea industrială. Igiena publică referitoare la falsificarea alimentelor și beaurilor. Legea privitoare la servitori și muncitori. Matricola de stat. — Drepturile privitoare la reuniuni.

Notă. În școalele de fete cunoștințele din constituție se vor predă în linalmente de tot generale, folosindu-se timpul astfel devenit liber pentru lucrul de mână.

6. **Științele naturale.**

Scopul științelor naturale e de a face pe elevi cunoscuți cu corpurile mai de căpetenie din natură și cu fenomenele, cari domnesc în natură, stârnind astfel în ei interesul și iubirea cătră natură.

Științele naturale se compun din istoria naturală (zoologie, botanică și mineralogie) și din fizică și Chimie.

a) *Istoria naturală.*

Invățământul din istoria naturală pentru școala poporală cuprinde în sine acele corpuri ale naturii, cari prin folosul sau stricăciunea lor joacă un rol mai însemnat în economia naturii. Dintre aceste în

prima linie vin corpurile din patrie și cele, cari asupra economii au înrâurință.

Cari prin folosul sau stricăciunea lor joacă un rol însemnat în economia naturei.

ANUL I, II, III și IV.

Științele naturale în cei patru ani dintâi de școală nu se tractează în mod sistematic, ci numai în mod incidental ca conversație intuitivă în limba maternă asupra tuturor obiectelor și fenomenelor din natură, cari în una sau altă privință atrag atențiunea elevului. Aceste corpuri vor fi: animale de casă și sălbatice din patrie; plante din grădină și câmp; mineralele ce să folosească în economia de casă și câmp. Intuirea fiecărui obiect se face atunci, când din una sau alta cauză se stârnește interesul pentru el. Intuirea se face parte pentru a-i lărgi cercul de cunoștințe al elevului, parte de a-i desvoldă dexteritatea în vorbire și a-i cultivă judecata.

ANUL V.

Se vor tracta sistematic, iarna în prevalență animale și minerale, toamna și primăvara plante și animale, cari sunt mai aproape de elev, totdeauna dela un individ mergând la un grup de indivizi. Pentru acest an grupele ar fi:

Sugătoare: cânele și pisica; calul și asinul; boul, oaia și capra; porcul; șoarecele și cloșanul; sobolul și ariciul; nevăstuica și dihorul; liliacul.

Paseri: cocoșul și găina; curcanul; porumbul; rața și gâsca.

Reptilii: șerpele comun.

Amfibii: broasca.

Pești: crapul și știuca.

Moluște: melcul.

Insecte: gândacul de maiu, fluturile comun.

Plante: pomii (mărul, părul, prunul, cireșul, vișinul) plante economice: trifoiul, luțerna, iarba, măzăricea, inul și cânepa.

Minerale: sarea și peatra acră; ferul, arama, plumbul și cositorul; aurul și argintul; peatra de var, creta gypsul și marmora, lutul, cuarțul; cărbunele fosil.

Corpul omenesc și regulele igienice.

ANUL VI.

Să vor întregi cele învățate în anul precedent în fiecare grupă cu unul sau mai mulți indivizi mai înșămnați din și afară de Europa, sistemizându-se cunoștințele câștigate în anii precedenți, după notele caracteristice fiecărei grupe.

Intregirile se vor estinde după putință asupra următoarelor:

Sugătoare: epurele, hârciogul, șoarecele de câmp, lupul, vulpea, ursul, vidra, veverița, leul, tigru, hiena; cerbul, tarandul, caprioara și capra neagră; cămila și elefantul; porcul, sălbatic.

Paseri: buha, uliul, vulturul; vrabia, rândunica, ciocârlia, mierla, cucul și ciocănitoarea; barza, corul și lebăda.

Reptilii: vipera.

Amfibii: broasca râioasă și salamandra.

Pești: păstravul, somnul, morunul, chitul, heringa și sardelele.

Insecte: albina, musca, gărgărița, filocsera și paraziții.

Paiangini: paianginul cruciat.

Crustacee: racul.

Vermi: râma, limbricul, lipitoarea, panglica și trichina.

Plante: plantele de câmp și grădină, cerealele, varza, ceapa, aiul, ridichea, morcovii, pătrângeii, patlagelele, cartofi, fasolea și mazerea; napii și trestia de zahăr; bumbacul; cafeaua. Plante veninoase: ciurma fetei, strigoaia, spânzul, măsătărița, mătrăguna. Plante medicinale: mușetelul, socul, coada șorecelului, jalea și nalba. Arbori: fagul, stejarul, bradul. Plante fără flori: muschii și bureții:

Minerale: peatra vânăta și salpetru; granitul; pucioasa și grafitul.

b) Fizica și Chemia.

Fizica și chimia în școala populară se va estinde numai asupra fenomenelor și proceselor cari au înrăurință asupra vieții țaranilor.

ANUL V.

Corp, feliurile corpurilor. Căderea și atracțiunea corpurilor (pendula, nivela).

Greutatea (pârghia, cumpenele, cântarul, cumpăna decimală, scribețul, planul inclinat, foarfecile; vasele comunicătoare, cumpăna de apă, apeductul, fântâna săritoare).

Plutirea corpurilor (înnotatul, luntrea, balonul).

Apăsarea aerului (pușca de soc, curcubăta trăgace, foii, pompa, tulumba de foc, barometru).

Căldura: isvoarele de căldură și influința căldurei asupra corpurilor (termometrul) circulația aerului și apei și evaporarea, aburii, norii, roua, bruma, negura, ploaia.

ANUL VI.

Compasul-busola și magnetismul pământului.

Aburul și mașinile de vapor.

Gazul, diferitelor soiuri de gaze, oxigen, nitrogen, hidrogen, arderea și respirațiunea.

Tempestatea-fulgerul, electricitatea și nașterea ei, conducătorii buni și răi, mașina de electrizare, instalațiile pentru lumina electrică.

Tempestatea-tunetul, răspândirea sunetului, instrumente de a prinde sunetul, urechia, instrumente de a produce sunetul, vocea omenească, instrumentele muzicale. Telefonul și telegraful.

Lumina, izvoarele de lumină, soarele, arderea, frecarea, reflectarea luminei, ochiul și vederea, ochelarii, ochianul, oglinda, curcubeul.

Chemia economică: ferberea, destilarea, facerea rachiului, apa moale și aspră, fermentațiunea, pânea, nutrirea oamenilor, animalelor și plantelor. Influența agenților fizicali asupra obiectelor din natură, (ruginirea, mucezirea, discompunerea disolvarea, stricarea aerului).

c) Economia.

Cunoștințele teoretice câștigate în istoria naturală și fizică despre plantele agricole, despre pomi și legumi, despre pământuri, despre nutrirea plantelor, să vor aplica după trebuințele locale practice, în grădina școlară, ocupați fiind băeții în prevalință cu agricultura și pomologia; fetele cu legumăritul.

7. Obiectele tehnice.

Scopul obiectelor tehnice e a dezvoltă în elevi, anumite aptitudini și a-i înzestră cu anumite dexterități, parte pentru dezvoltarea gustului frumosului, parte pentru întărirea și abilitatea corpului.

a) Cântul.

Scopul cântului e a înzestră pe elev cu un număr oarecare de cântări bisericesti și lumești, cari

desvoltându-i sentimentele morale și estetice, să-i fie totodată un izvor de plăcere și bucurie sufletească.

Cântul în școala populară să va predă mai mult după auz, iar unde împrejurările sunt favorabile să vor face exerciții de cântare și după note. Spre scopul acesta la școalele nedespărțite în cânt să vor grupa elevii cel puțin în două grupe, luându-se cu copiii din cei doi ani dintâi cântările numai după auz, iar cu cei mai înaintați încredințându-se predarea cântării și după note.

ANUL I. și II.

Cântări simple pentru copii în cadrul la cinci intervale întregi. Deprinderea tactului și ritmului.

ANUL III. și IV.

Cântări simple în cadrul unei octave. Exerciții în distingerea tonurilor după durată și poziție.

ANUL V. și VI.

Fixarea tonurilor prin semne, notele. Scrierea notelor, învățarea scalelor. Soiurile de tact mai însemnate și semnele ritmice. Exerciții de cântări nu numai unisono, ci și în două voci.

b) Desemnul.

Scopul desenului e să desvoalte ochiul elevului în a cuprinde și distinge formele și mărimile corpurilor și figurilor din natură, a-l îndeletnici a-și fixa pe hârtie formele mai ușoare și marcante și prin aceasta a-i desvolda gustul estetic pentru produsele naturei și ale artei.

ANUL I.

a) Exerciții de mână.

Cercul: cercuri egale. Șir de cercuri. Grupe de cercuri.

Ovalul: ovale egale. Șir de ovale. Grupe de ovale.

Linii curbe: arcuri, linii șerpuitoare, drepte, verticale, orizontale, costișe, paralele.

b) Intuițiuni din natură.

Glob, cercul de pe ciubăr, roata carului, mărul, oul, biciu, scară, cruce, plic de epistolă, smeu de hârtie și cușmă din hârtie etc.

ANUL II.

a) Exerciții de mână.

Repețirea celor din anul trecut. Cercuri paralele. Inelul, unghițe, cârlige, șiruri simetrice de cercuri și ovaluri în diverse mărimi.

b) Intuițiuni din natură.

Cap de zăhar, orologiu, secere, frunze. Impărțirea fețelor diverse prin linii verticale și orizontale în părți egale.

c) Combinațiuni.

La ocupațiuni libere permitem, ca din elementele cunoscute să compună diverse șiruri sistematice, stele etc.

ANUL III.

a) Exerciții de mână.

Ca în anii premergători.

b) Din natură.

Tăblița, tabla, fereastra, scutul, inima, steagul, sticla, păharul, (cele substrase după modele de carton). Măr, pară, prună, cireșă etc.

c) Combinațiuni.

Să-i deprindem a umplea după un sistem simetric suprafețe cercuale, ovale, pătrate, trei un-

ghiuri cu diferite elemente învățate. S. e. Să așeze într'un pătrat patru cercuri egale a căror periferie să se strătae. Ori un cerc să-l umple cu frunze de bagrin așa, că cotorul frunzei să pornească pe neobservate din periferia cercului, iar vârful frunzelor să se întâlnească în centru.

d) Exerciții de acuarele.

Fețe cercuale, ovale, în forma scutului, a inimei etc. făcute deadreptul cu penelul și așezate în șiruri sistematice.

ANUL IV.

a) Exerciții de mână.

Diverse șiruri de linii melciuitoare și undulatoare. Cadre compuse din asemenea linii. Diverse combinațiuni din cercuri și ovale.

b) Intuițiuni din natură.

Sticla, păhar, bocal, oală, palască, udător, crațiță, lingură, cuțit, ciocan, topor, lopată, pâlnic, poame și diverse frunze de pom și arbor fără stilizare.

c) Combinațiuni

Șiruri simetrice din frunzele și poamele desemnate din natură. Ornamentarea fețelor cercuale, ovale și colțuroase în mod simetric cu acele frunze, poame și alte elemente cunoscute până aici. Așezarea acelor în mod sistematic pe planuri nemărginite.

d) Exerciții cu acuarele.

Diverse șiruri din elementele cunoscute, făcute deadreptul cu penelul de acuarele. Reprezentarea frunzelor și obiectelor din natură deadreptul cu acuarele.

e) *Din aducere aminte.*

Ca exerciții libere vom da să desemneze din aducere aminte obiecte desemnate deja din natură ori apoi numai intuite și apoi nevăzute.

ANUL V.

a) *Din natură cu creon și acuarele.*

Frunze stilizate și flori compuse din elemente mai simple după modele presate, apoi și după modele vii. Tot așa diverse poame și legume. Ciubăr, vadră, masă, scaun, după măsurarea distanței și cu umbrire.

b) *Combi-națiuni și exerciții de mână.*

Ornamentarea planurilor diverse cu figuri geometrice: pătrate, treiunghiuri, multiunghiuri, stele, cruci etc. Planuri de îngrădituri din lemn și fer ornamentate după plac cu elemente cunoscute și combinate liber.

ANUL VI.

Diverse plante presate și vii, poame, legume, fluturi, gândaci, pasări și eventual alte animale umplute încât ar dispune școala de atari.

Grupe de poame și plante. Fronturi de case, garduri ornamentate tot din natură. Peisage în liber, spre exemplu o câmpie, un drum de țară, un duleu, o baltă, un râu întotdeauna din natură arătând elevilor diversele dimenziuni, distanțe, umbriri, reoglindări.

Combinarea de ornamente pe farfurii, blide, oluri, lăzi, scaune, buhae, blidare și alte obiecte de casă și vestminte.

c) *Lucrul de mână.*

Lucrul de mână intenționează a face pe elevi să folosească cu abilitate mânilor la diferite lu-

crări ce le obvin în viață și cultivându-le ochiul să le desvoalte și gustul.

a) În școalele de băeți: exerciții de mână.

ANUL I. și II.

Împletirea și împăturarea; tăerea de diferite forme din carton. Modelarea: facerea de diferite forme de obiecte din lut.

ANUL III. și IV.

Facerea obiectelor simple din carton și încopciarea lor cu hârtie colorată. Lucruri mai mici din drot (colivie pentru paseri ș. a.) Ornamentări simple din lut. Lucrări cu paie.

ANUL V. și VI.

Continuarea lucrărilor din clasele premergătoare cu progresare gradată. Folosirea cuțitului — în lipsa altor unelte — la facerea diferitelor obiecte din lemn (cioplitul).

b) In școalele de fetițe.

ANUL V. și VI.

Învățarea celor mai necesare lucrări din industria de casă a țaranului nostru, precum împletitul de ciorapi, indrelarea, croitul, cusutul și tivitul.

d) Gimnastică.

Scopul gimnasticei e a întări pe elevi fizice a le da abilitate și dexteritate în folosirea mânilor și picioarelor, a-i deda la ordine, curagiu și încredere în puterile lor și a le susține viața caracteristică tineretului.

ANUL I. II. și III.

Exerciții libere la comandă, marșuri și jocuri gimnastice.

ANUL IV., V. și VI.

Exerciții libere și militare la comandă; folosirea unor aparate mai simple.

B. Școala de repetițiune.

ANUL VII., VIII. și IX.

1. Religione: Pe baza evangeliilor și apostolului din Dumineci și sărbători, se aprofundează învățătura creștină sistematică în anul al VI-lea în catehism.

2. Limba maternă: Lectura productelor literare mai nouă pe baza cărții de citire.

3. Celelalte obiecte de învățământ, conform dispozițiilor legii.

Disciplina.

Scopul final al educațiunei în școalele populare e formarea caracterului religios-moral, adecă adevărată religiositate și moralitate.

Acest scop îl va ajunge învățătorul parte prin învățământ, parte prin disciplină. Prin urmare învățătorul va îngriji nu numai de o predare corespunzătoare și detaliată a obiectelor de învățământ, ci prin personalitatea sa, prin purtarea sa de model în toată privința va stârni în elevi sentimentele religioase-morale, va nobilită și întări voința lor, îi va predis-pune a fi totdeauna amicali și prevenitori față de ori cine și în fine îi va entuziasma pentru afacerile școlare, bisericești, și comunale, îndemnându-i cu exemplul său la iubire față de deapropapele și de patrie.

Copii se vor dedă dela început la ordine, ascultare, punctualitate și conștientiositate, iubire de adevăr și dreptate, la o purtare frățească și cuviincioasă.

Față de aceea, cari nu se supun dispozițiilor de disciplină ale sale, va pune în aplicare următoarele mijloace de disciplinare: admoniere, dojană, înfruntare, starea în picioare în bancă sau afară de bancă, reținerea în școală după timpul de învățământ, dar totdeauna sub supraveghierea învățătorului, dojană înaintea corpului învățătoresc, în lipsa acestuia înaintea preotului ca director școlar.

Pedeapsa corporală în general se interzice. La transgresiuni grele cu învoirea părinților excepțional se pot aplica și pedepse corporale.

Să interzic mai departe și pedepsele cari pot vătăma corpul și sănătatea elevului, cari eschid pe elev dela învățământ, cari îi vatămă simțul, precum batjocorirea lui și a părinților săi, apoi acelea, cari îl pot disgusta față de școală și învățământ precum și pedepsele în a memoriza și face teme scripturistice fără de rost.

I. Planul oarelor pentru școalele populare cu un învățător.

Obiectele de învățământ	U n i n v ă ț ă t o r						Suma oarelor Pentru învățători
	A n i i d e ș c o a l ă						
	1	2	3	4	5	6	
	D e s p ă r ț ă m i n t e l e						
	I.	II.	III.	IV.			
1. Religiuina	$\frac{1}{2}$						3
2. Limba maternă exer. int.	1	$\frac{1}{2}$					$5\frac{1}{2}$
3. Limba maghiară		$\frac{1}{2}$					13
4. Aritmetica și Geometria	vorb. 2	vorb. $\frac{1}{2}$	vorb. 1	vorb. 1	vorb. 1	vorb. 1	5
5. Geografie	1	scr. $\frac{1}{2}$	scr. 1	scr. 1	scr. 1	scr. 1	2
6. Constituție		1	$\frac{1}{2}$				1
7. Istorie							1
8. Științele naturale							1
9. Cântări							1
10. Desemnul și lucru de mână	$\frac{1}{2}$						1
11. Ginnastica	$\frac{1}{2}$						1
Exercițiile practice. econ.	$\frac{1}{4}$						$\frac{1}{2}$
Suma oarelor pe săptămână	$5\frac{8}{4}$	$7\frac{1}{4}$	$8\frac{1}{4}$	$8\frac{1}{4}$	$11\frac{1}{4}$	$11\frac{1}{4}$	34

În școala de repetiție iarna 5 oare, vara 2 oare.

II. Planul oarelor pentru școalele populare cu doi învățători.

Obiectele de învățământ	Învățătorul A.						Învățătorul B.								
	Anii de școală														
	1	2	3	4	5	6									
Despărțirile													Suma oarelor		
I.	II.	III.	IV.												
1. Religiuina	2						2						1 ¹ / ₂	3	
2. Limba maternă exer. int. .	4	4					8						2 ¹ / ₃	5 ¹ / ₂	
3. Limba maghiară exer. int.	5	4 ¹ / ₂					9 ¹ / ₂						6	12	
4. Aritmetica și Geometria .	2	2					4						2	4	
5. Geografia, Istoria, Constit.													2	4	
6. Științele naturale													2	2	
7. Cântarea													1 ¹ / ₂	1	
8. Desemnul													1 ¹ / ₂	1	
9. Lucrul de mână													1 ¹ / ₂	1 ¹ / ₃	
10. Gimnastica													1 ¹ / ₂	1	
Exerciții practice econom.													0 după ameazi		
Suma oarelor pe săptămână	14 ¹ / ₂	14					25						15 ¹ / ₂	18 ¹ / ₂	34

În școala de repetiție iarna 5 oare, vara 2 oare.

III. Planul oarelor pentru școalele populare cu trei învățători.

Obiectele de învățământ	Învățătorul A.			Învățătorul B.			Învățat. C.		
	Anii de școală.								
	1	2	Suma	3	4	Suma	5	6	Suma oarelor la săptămâna pentru învățătorul C.
Despărțirile mințele									
	I.	II.	oarelor	III.	IV.	oarelor	V.	VI.	
1. Religionea	2		2						3
2. Limba română exerciții int.	3	3	6	3	3	3	3	3	6
3. Limba magh. " " "	6	5	11	5	4	9	3 ^{1/2}	3	6 ^{1/2}
4. Aritmetica și Geometria .	2	2	4	2	2	4	2 ^{1/2}	2 ^{1/2}	5
5. Geografia, Istoria Constit.	—	—	—	1	2	3	1 ^{1/2}	1 ^{1/2}	3
6. Științele naturale	—	—	—	—	—	—	2	2	4
7. Cântarea	1		1	1	—	1	1	1	1
8. Desemnul	1		1	1	—	1	1	1	1
9. Lucrul de mână	—	—	—	—	—	—	—	—	1
10. Gimnastica	—	1/2	1/2	—	—	—	—	—	1
Exerciții prac. economice .	—	—	—	—	—	—	—	—	0 după amezai
Suma oarelor la săptămână	15 ^{1/2}	14 ^{1/2}	25 ^{1/2}	17	17	28	19 ^{1/2}	19	31 ^{1/2}

În școala de repetiție iarna 5 oare, vara 2 oare.

IV. Planul oarelor pentru școalele populare cu patru învățători.

Obiectele de învățământ	Învăț. A.		Învăț. B.		Învățăt. C.		Învăț. D.		Suma oarelor la săptămână	
	A n i d e ș c o a l ă									
	1	Suma	2	Suma	3	4	Suma	5		6
	D e s p ă r ț ă m i n t e l e									
	I.	oarelor	II.	oarelor	III.	IV.	oarelor	V.	VI.	
1. Religiuina	2	2	2	2	3 ^{1/2}	3 ^{1/2}	3 ^{1/2}	2	2	2
2. Limba maternă exerciții int.	6	6	7 ^{1/2}	7 ^{1/2}	3	4	7	3	6	6
3. Limba magh. exerc. intuit.	6	6	5 ^{1/2}	5 ^{1/2}	5 ^{1/2}	5	10 ^{1/2}	5	10	10
4. Aritmetica și Geometria .	5	5	5	5	2 ^{1/2}	2 ^{1/2}	5	2 ^{1/2}	4 ^{1/2}	4 ^{1/2}
5. Geografia, Istoria Const. .	—	—	—	—	1	2	3	2	4	4
6. Științele naturale	—	—	—	—	—	—	—	1 ^{1/2}	2 ^{1/2}	2 ^{1/2}
7. Cântarea	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
8. Desemnul	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
9. Lucrul de wână	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
10. Gimnastica	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Exercițiile practice econ. .	—	—	—	—	O după ameazi				—	—
Suma oarelor la săptămână	23	23	24	24	19 ^{1/2}	21	33	20	19	33

În școala de repetițiune iarna 5 oare, vara 2 oare.

V. Planul oarelor pentru școalele populare cu cinci învățători.

48

Obiectele de învățământ	Înv. A.	Înv. B.	Înv. C.	Înv. D.	Înv. E.	Suma oarelor la săptămână	
	Anii de școală						
	1	2	3	4	5		6
	Despărțirile mintele						
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	
1. Religiunea	2	2	3	3	4	2	2
2. Limba maternă exerc. int.	6	7	7	8	8	4	8
3. Limba maghiară ” ”	6	5 ^{1/3}	5 ^{1/2}	5	5	5	10
4. Aritmetica și Geometria .	5	5	5	6	2	3	5
5. Geografia, Istoria și Const.	—	—	3	3	—	3	3
6. Științele naturale	—	—	—	—	2	2	2
7. Cântarea	1	1	1	1	1	1	1
8. Desemnul	1	1	1	1	1	1	1
9. Lucrul de mână	1	1	1	1	1	1	1
10. Gimnastica	1	1	1	1	1	1	1
Exercițiile practice econ. .	—	—	O	d	u	p	a
Suma oarelor la săptămână	23	23 ^{1/2}	27 ^{1/2}	29	22	23	34

În școala de repetițiune pentru fiecare curs vara 5 oare, iarna 2 oare.

VI. Planul oarelor pentru școalele populare cu șase învățători.

	Înv. A.	Înv. B.	Înv. C.	Înv. D.	Înv. E.	Înv. F.
A n i i d e ș c o a l ă						
1	2	3	4	5	6	
D e s p ă r ț ă m i n t e l e						
I.	II.		III.		IV.	
	V.		VI.			
1. Religiuina	2	2	2	2	2	2
2. Limba maternă ex. intuit.	6	7	7	7	7	7
3. Limba maghiară ex. intuit.	6	6	6	6	6	6
4. Aritmetica și Geometria .	4	4	4	4	4	4
5. Geografia, Istoria și Const.	—	—	2	2	3	3
6. Științele naturale	—	—	—	—	2	3
7. Cântarea	1	1	1	1	1	1
8. Desemnul	1	1	1	1	1	1
9. Lucrul de mână	1	1	1	1	1	1
10. Gimnastica	1	1	1	1	1	1
Exercițiile practice econ. . .	—	—	O d u p ă a m e a z i			
Suma oarelor la săptămână	21	22	26	26	29	29

În școala de repetiție fiecare curs 5 oare iarna, 2 oare vara.

A magyar nyelv tanításának terve, a nem-magyar tannyelvű népiskolában.

Cél. A magyar nyelvtanítás célja, amint azt az 1907 évi XXVII, t. c. 19. §-a előírja, a nem-magyar tanításnyelvű népiskolában az, hogy a nem-magyar anyanyelvű gyermek a népiskolában a magyar nyelvet annyira megtanulja, hogy a IV. évfolyam bevégeztével gondolatait magyarul élőszóban és írásban érthetően ki tudja fejezni.

E cél elérését a direkt módszer segítségével kell biztosítani. Magyar beszélgetéssel, magyar olvasmánnyal, magyar írásbeli dolgozatokkal és magyar nyelven vezetett iskolai foglalkoztatással és játékkal.

I. OSZTÁLY.

Magyar beszélgetések a következő tárgykörökből:

Az iskolai rendtartással kapcsolatos megszólítás, figyelmeztetés, utasítás, a mindennapi köszönés formái, kérdések és feleletek.

Az iskola és iskolai élet. A tanító a tanuló. A tanulók magyar keresztnévei. A tanterem, bútor, taneszközök, iskolai foglalkozások. A felsórolt tárgyak tulajdonságai (alak, szín, távolság), helyük, anyaguk, készítőik.

A gyermek testének főbb részei, ezek száma és a testrészekkel végezhető főbb cselekvések.

A család és családi élet, szülők, testvérek, legközelebbi rokonok.

A gyermek foglalkozása. Felkelés, öltözködés (ruhaneműek) táplálkozás (étel, ital) a család munkájában való résztvevés, játék, lefekvés, imádság, alvás.

A szóba kerülő tárgyakkal kapcsolatban az alapszámok megnevezése 1—10-ig.

A játékkal és a testi gyakorlattal kapcsolatosan a legszükségesebb vezényszavak.

Gyermekjátékok magyar kifejezésekkel rigmussal, mondókával, 1—2 kisebb gyermekdallal és versikével.

Jegyzet. A vázolt tárgykört a tanító cselekvő szemléltetéssel oly mérvben és eredménnyel tartozik feldolgozni, hogy a gyermek egyszerű kérdésekre a feleletet megadni és viszont ő is ily kérdéseket intézni tudjon.

A gyermek magyar beszédképességében érezhetővé kell válni a magyaros hangsúlyozásnak, különösen a magánhangzók tiszta és magyaros kiejtésének, a hosszú és rövid hangzók hangmértékének és a gyermek anyanyelvében elő nem forduló más-salhangzók helyes hangoztatásának.

II. OSZTÁLY.

a) *Magyar beszélgetések a következő tárgykörökből:*

A múlt évi anyag ismétlése es úgy tárgyi, mint alaki tekintetben bővítése.

Az épület. A lakás, konyha, szoba, pince, padlás. Bútorok. Házieszközök. Ezek helye, alakja, színe, anyaga, készítőik és használatuk.

Az udvar. Kerítés, kapu, melléképületek, kút. A háziállatok, azok tulajdonságai és hasznuk.

A templom. Részei és belső berendezése. Isten-tisztelet és viselkedés a templomban. Pap, kántor, harangozó. Ünnepek.

A kert. Zöltség, virágok, fák és gyümölcs.

Az alapszámnevek megnevezése és alkalmazása, mindig a beszélgetés anyagával kapcsolatosan, 1—100-ig. Pénznemek, mértékek.

A testgyakorlattal, játékkal, kézimunkával és iskolai foglalkoztatással kapcsolatos mozgások megnevezése és vezényszavak.

Társas gyermekjátékok magyar kifejezésekkel, gyermekversek, dalok és mondókák.

Jegyzet. A tanító a vázolt tárgykört lehetőleg cselekvő szemléltetéssel oly mérvben és eredménnyel tartozik feldolgozni, hogy a gyermek a jelzett tárgykörökből hozzá intézett kérdésekre értelmes feleletet tudjon adni, viszont hasonló kérdéseket képes legyen feltenni.

A gyermek magyar beszédképességének itt már bizonyos nyelvérzékelt kell feltüntetni, mely kiváltképen a kettőztetett mássalhangzók helyes hangsúlyozása, illetve a helyesen tagolt egyszerű és bővített mondatok alkalmazása közben nyilvánul.

A tanítónak hozzá kell szoktatnia a gyermekeket ahhoz, hogy a helyragokat és a birtokviszony egyszerűbb alakjait, úgyszintén a cselekvésszókat a jelen múlt és jövő időben helyesen alkalmazzák.

b) Magyar olvasás és írás.

A kis- és nagybetűk olvasása és írása, különös figyelemmel arra, hogy a gyermekek az anyanyelvükben elő nem forduló hangokat helyesen ejtsék ki és helyesen írják le.

Rövid olvasmányok a beszélgetések köréből. Néhány állat- és népmese.

Az olvasmányok tartalmának ismertető tárgyalása.

Az írásbeli gyakorlatok a már ismert személyek, állatok és tárgyak neveinek, tulajdonságainak és cselekvéseinek leírására szorítkoznak, figyelmet fordítván az ékezetek, a nagy kezdőbetű és a pont alkalmazására.

Jegyzet. El kell érni azt a célt, hogy a gyermek a magyar kis- és nagybetűk alakítása mellett, a tanult és egymással értelmi összefüggésben levő szókat, különös tekintettel a hosszú és rövid magánzangzókra, a kettős mássalhangzókra, a szavak helyes megszakítására, az ékezetek és a pont alkalmazására, képes legyen helyesen leírni.

III. OSZTÁLY.

a) *Magyar beszélgetések a következő tárgykörökből:*

A második osztály anyagának ismétlése, alaki és tárgyi bővítésekkel.

A község. Házak, utca, út, tér, temető.

A község lakossága. Kor, foglalkozás, nyelv és vallás szerint.

A nap részei és a hét. Hónapok és évszakok. Az egyes évszakokat jellemző kerti és mezei munkák. Idő beosztása, óra ismertetése. Időjárás.

A községi bíró, jegyző, orvos és közgyám.

A község határa. Szántófield, rét, legelő, szőlő, erdő.

Földrajzi alappfogalmak. Hegy, domb, völgy, síkság, forrás, patak, folyó, folyam, tó.

Mezei és erdei hasznos és kártékony állatok.

A határ gazdasági növényei és ásványai (kő, agyag, homok, só, kőszén, vas, réz).

Égtájak.

A környék, járás és a vármegye ismertetése, általános vonásokban.

Egy-két helyi vonatkozású monda vagy mese.

Az emberszeretetet, hűséget, igazmondást, munkát és kötelességérzetet példázó valláserkölcsös elbeszélések.

A növények és állatok védelmét megkedveltető mesék.

Az alapszámnevek megnevezése és alkalmazása mindig a beszélgetés anyagával kapcsolatosan 1—1000-ig. Pénzszavak és mértékek.

A testgyakorlatokkal, kézimunkával és játékkal kapcsolatosan bővülnek a gyermek versékék, dalok, mondókák és vezényszavak.

Jegyzet. A tanító a vázolt tárgykört lehetőleg cselekvő szemléltetéssel oly mérvben és eredménnyel tartozik feldolgozni, hogy a gyermek az általa ismert dolgokról egyszerű, bővített és összevont mondatokban értelmesen elbeszélgetni tudjon.

A gyermek magyar beszédképességének a III. osztályban már odáig kell terjedni, hogy a határozókat, jelzőket, viszony és kötőszókat a hozzá intézett kérdésekre adott feleleteiben helyesen alkalmazni tudja és a cselekvésszók alanyi és tárgyi ragozásban való használatára képes legyen.

b) Magyar olvasás és írás.

A folékony és magyaros kiejtésű olvasás begyakorlása.

Olvasmányok. A magyar beszélgetések tárgyköréből vett rövid olvasmányok, egyszerű állatmesék, kisebb népmesék, mondák és erkölcsi elbeszélések. A családi életből és a vallás köréből vett apróbb költemények.

Az olvasmányok tartalmának ismertető tárgyalása.

Írás. Másolás ismert szavaknak és rövidebb mondatoknak részint tollbamondás, részint emlékezetből való leírása, figyelemmel a betűk helyes, és szép írására, valamint az írásjelek alkalmazására.

A fogalmazás előkészítése céljából egy-egy tárgyról több kisebb összefüggő mondat iratása.

Jegyzet. El kell érni azt a célt, hogy a gyermek állító, tagadó, kérdő, felszólító és ohajtó egyszerű tő- egyszerű bővített és összevont mondatokat a pont, a vessző, a kérdő- és felkiáltójel alkalmazásával emlékezetből helyesen tudjon leírni.

IV. OSZTÁLY.

a) *Magyar beszélgetések a következő tárgy körökből:*

A múlt évi anyag ismételése, tárgyi és alaki bővítésekkel.

A falusi élet eseményei. Bucsú, vásár, lakadalom, szüret, kukoricafosztás, disznótor.

Gazdasági munkák: szántás, vetés, aratás.

Határos vármegyék.

Magyarország. Határa, hegységei és vizei. Főbb közlekedési eszközök. Termények az állat-, növény- és ásványvilágból. A lakosság anyanyelv, vallás és foglalkozás szerint. Tanügyi és emberbaráti intézmények. Az ország fő- és székvárosa.

A becsületességet, mértékletességet, jozanságot, takarékoságot, önuralmat, törvénytiszteletet, bátorságot, vitézséget, a szülőföldhöz való ragaszkodást és hazafiságot példázó elbeszélések.

Állatmesék, népmesék. Magyar történeti mondák és regék. Nép élet.

Vallásos és hazafias költemények megértetése, megtanulása folékony és értelmes előadása.

Magyar példabeszédek és közmondások.

Az alapszámnevek megnevezése és alkalmazása mindig a beszélgetés anyagával kapcsolatosan 1000-en tulmenőleg. Pénznemek és mértékek.

A testgyakorlatokkal, kézimunkával és játékkal kapcsolatosan újabb dalok, gyermekversek és vezényszavak.

Jegyzet. A vázolt tárgykör oly mérvben dolgozandó fel, hogy a gyermek magyaros kiejtéssel és értelmes hanghordozással beszélni tudjon.

A gyermek magyar beszédképességének el kell érni azt a fokot, hogy helyes szörendel éljen.

b) Magyar olvasás és írás.

1. *Olvasmányok.* A magyar beszélgetések, a lakóhely és környéke, a falusi élet és gazdasági foglalkozása, népszokások és Magyarország földrajza köréből. Magyar mondák s a hazafias érzület felébresztésére és a nemzeti együvértartozás érzetének ápolására szolgáló elbeszélések.

Vallásos és hazafias, a gyermek értelméhez mért egyéb költemények megértetése és megtanulása.

Magyar közmondások és példabeszédek.

Az olvasmányok tartalmának ismertető tárgyalása.

2. Helyesírási gyakorlatokul szolgál: kisebb olvasmányok tartalmának leírása, feltett kérdésekre. Önálló kis leírások, elbeszélések szerkesztése meghatározott, majd szabadon választandó tárgyról. Rövid levelek szerkesztése.

A magyar nyelv feltünőbb sajátosságainak ismertetése.

Jegyzet. El kell érni azt a célt, hogy a gyermek az előírt fogalmazványokat szabatosan és magyarosan, önállóan tudja megszerkeszteni.

V. és VI. osztály.

Egyik évben.

a) *Magyar beszélgetések.*

A mult évi anyag ismétlése.

A történet köréből. A hongfoglalásról szolo néhány monda és megvilágítása annak, hogy a magyar nem tiporta le az itt talált népeket, hanem testvéri viszamba lépett velük. Szent István, Szent László, IV. Béla, Nagy Lajos, Hunyadi Iános és Mátyás Király. A mohácsi vész: Losonczy István, Szondy György, Dobo István, Zrinyi Miklos a szigetvári hős. Pázmány Péter, Bethlen Gábor, Bocskay István, Zrinyi Ilona, II. Rákoczy Ferencz, Mária Terézia, Grof Széchenyi István, Kossuth Lajos, Deák Ferencz, I. Ferencz Iozsef, Erzsébet királynő.

Beszéigetések a községl, járási és törvényhatósági igazgatásról: a kataszterről és telekkönyvről, az adózásról, az iskola- és katona kötelezettségről; a királyról, törvényhozásról és igazságszolgáltatásról.

Beszélgetések a közegészségtan köréből.

Vallásos és hazafias versek és történeti tárgyú elbeszélő költemények ismertetése, megtanulása és szép előadása.

A tanult egész számok alkalmazása a házi és gazdagsági életből vett példákon.

A testgyakorlatokkal, kézimunkával és játékkal kapcsolatos dalok és vezény szavak.

b) *Magyar olvasás, irás és fogalmazás.*

Olvasmány. Leiró és a magyar történet köréből vett beszélgetések anyagát feldolgozo olvasmányok. Nép és történeti mondák. A hazai természeti életből és az egészségtan köréből vett olvasmányok. Vallásos és hazafias versek és alkalmas magyar

mondai vagy történelmi tárgyú kisebb elbeszélő költemények.

Az olvasmányok tartalmának ismertető tárgyalása.

Írás és fogalmazás. Diktando írás. A beszélgetések anyagából vett kisebb elbeszéléseknek, leírásoknak, kezdetben vázlat után — később önállóan való fogalmazása. Magánlevelek. Pénzutasvány. Postai, vasuti szállítólevél. Számla.

Nyelvgyakorlatok. A magyar nyelv hang- és alaktani sajátságainak ismertetése figyelemmel a helyesírás, szabályainak tudatos alkalmazására.

V. és VI. osztály.

A második évben.

a) *Magyar beszélgetések.*

A történet köréből. Árpád és népe. A kereszténység felvétele és a magyar királyság megalapítása. (Szent István). A magyar királyság terjeszkedése. (Szent László, Kőnyves Kálmán). Az arany bulla. (II. Endre.) A tatárjárás. (IV. Béla.) A magyarok szerepe a Habsburg-ház hatalmának megalapításában. (A morvamezei csata), Nemesség és jobbágyság. (Robert Károly), Három tenger mossa Magyarországot határát. (Nagy Lajos.) Hazánk és a kereszténység védekezése a török ellen, (A Hunyadiak). A mohácsi csata, a szétdarabolt ország, (A hősök). Az első nemzeti önvédelem. (Bocskay István). A kurucvilág, (Thököli Imre, II. Rákoczy Ferencz). A pragmática szankció. «Életünket és vérünket». (Mária Terézia). A nemzeti élet ébredése. (1825-től). A nemzeti állam kialakulása, (Széchenyi, Kossuth). Az 1848-iki törvények és az első felelős magyar miniszterium. A koro-

nazás. (Deák Ferencz, Graf Andrásy Gyula) Magyarország ezredéves ünnepe.

A közegészségügy köréből: a védhimlőoltás, ragályos betegségek, fertőtlenítés, kórház, az élelmiszerek és azok hamisítása.

A cselédtörvény köréből: a cseléd és gazda kötelessége. Cseléd könyv és felmondási idő. A munka és munkaidő kötelessége. Betegsegélyző-pénztár.

A természetrajz köréből: a gazdasági és ipari életben fontosabb állatok, növények és ásványok.

Vallásos és hazafias versek és a magyar történetből vett elbeszélő költemények megértetése, megtanulása és szép előadása.

Számolás alkalmazása a tanult egész és törtszámokkal, a házi és gazdasági életből vett példákon.

A testgyakorlatokkal, kézimunkával, és játékkal kapcsolatos dalok és vezény szavak.

b) Olvasmány, írás és fogalmazás.

Olvasmány. Leiró olvasmányok. A magyar történet köréből vett beszélgetések anyagát feldolgozó olvasmányok. Hazai népelet és magyar történeti mondák. Életrajzok és képek a magyar történelemből. Továbbá olvasmányok a közegészség, természetrajz és gazdasági élet köréből. Költemények kiválóbb magyar költőkből.

Az olvasmányok tartalmának ismertető tárgyalása.

Írás és fogalmazás. A beszélgetések anyagából vett elbeszéléseknek, leírásoknak önállóan való fogalmazása. Üzleti levelek, bizonyítvány, elismervény, nyugtatvány, kötelezvény, folyamodvány.

Nyelvgyakorlatok. Az V. osztály anyagának ismétlése és bővítése; mondatszerkesztés, különös fi-

gyelemmel a magyar szórendre, és a mondattan lényegesebb részei.

Jegyzet. A tanító az V. és VI. osztályban az előirt anyag felhasználásával elérni tartozik azt, hogy a gyermek magyar beszédkézsége folyékonyá váljék és állandósuljon, fogalmazó kézsége pedig fokozódjék.

Nr. 337 M.

Stabilit în ședința consistorului mitropolitan ortodox român, ținută în Sibiu la 20 August (2 Septembrie) 1909.

Ioan Meșianu m. p.,
arhiepiscop și mitropolit.

Nicolau Zigre m. p.,
secretar mitropolitan.